

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-05

Diarienummer 0504/22

Handläggare

Magnus Junsäter

Telefon: 031-368 02 27

E-post: magnus.junsater@stadshuset.goteborg.se

Hemställan från trafiknämnden om bemyndigande att förhandla om avtal gällande tillköp av avgiftsfri färjetrafik i Göta älv

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Trafiknämnden bemyndigas förhandla med Västtrafik AB om nytt avtal för avgiftsfri färjetrafik i Göta Älv med inriktning att Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren samt mellan Pumpgatan och Stenpiren mellan 2025 och 2032 med möjlighet till förlängning.

Sammanfattning

Västtrafik AB, fortsättningsvis benämnt Västtrafik, ska upphandla trafikavtal för färjetrafiken i Göta älv innan deras befintliga trafikavtal upphör år 2025. Inför upphandlingen behöver Västtrafik veta Göteborgs Stads inriktning avseende finansiering av den avgiftsfria färjetrafiken.

Trafiknämndens bedömning är att om Göteborgs Stad ska fortsätta att finansiera avgiftsfri färjetrafik bör staden förhandla med Västtrafik om ett nytt avtal avseende ersättningsmodell för den avgiftsfria färjetrafiken. Trafiknämnden föreslår därmed att kommunstyrelsen bemyndigar trafiknämnden att förhandla med Västtrafik om ett nytt avtal avseende ersättningsmodell för avgiftsfri färjetrafik. Detta utifrån föreslagen inriktning att färjetrafiken ska vara avgiftsfri mellan Pumpgatan och Stenpiren samt mellan Lindholmen och Stenpiren från 2025 till och med 2032 med möjlighet till förlängning.

Stadsledningskontoret bedömer de inriktningar som framgår av handlingar från trafiknämnden vara lämpade utifrån de förutsättningar som ges i upphandlingen. Ekonomiska konsekvenser av ett nytt avtal är fortfarande osäkert och kommer först när avtalet är förhandlat. Prognosen för tillköp av färjetrafik för år 2025, utifrån befintligt avtal, är 58,8 miljoner kronor. Även om ett nytt avtal kan ha en annan ersättningsmodell ger det ändå en indikation om kostnader för avgiftsfri färjetrafik under föreslagen avtalsperiod 2025–2032.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnaden för den avgiftsfria färjetrafiken belastar för närvarande stadens centrala budget. Den befintliga ersättningsmodellen för den avgiftsfria färjetrafiken består av två

delar, ersättning för intäktsbortfall baserat på antalet resenärer och ersättning för investering i fartyget Elvy (tidigare även för fartyget Älvfrida). Utfallet för den avgiftsfria färjetrafiken har varierat kraftigt under de senaste åren eftersom stadens kostnad delvis baseras på antalet resenärer. Utfallet år 2018 var 34 miljoner kronor, utfallet år 2019 var 46 miljoner kronor, utfallet år 2020 var 34 miljoner kronor och utfallet 2021 var 36 miljoner kronor. Det lägre utfallet 2020 och 2021 kan förklaras utifrån de restriktioner och rekommendationer som utfärdats i samband med Covid-19.

Ändrade resvanor till följd av Covid-19 har ökat prognos säkerheten för tillköp av avgiftsfri färjetrafik. Stadsledningskontoret bedömer att den avgiftsfria färjetrafiken under 2023 kommer att öka i omfattning (med helårseffekter från 2024) då en ny linje införs mellan Pumpgatan och Stenpiren. Budget för 2022 är 38,2 miljoner kronor, och i budgetförutsättningarna 2023-2025 finns en prognos för kostnadsutvecklingen fram till och med 2025. Prognosen för 2023 är 42,7 miljoner kronor, för 2024 är den 49,5 miljoner kronor och för 2025 är prognosen 58,8 miljoner kronor.

Ekonomiska konsekvenser utifrån ett nytt avtal under avtalsperioden 2025-2032 är svårt att uppskatta eftersom ersättningsmodell och villkor kan se annorlunda ut jämfört med nuvarande avtal. Kostnader för tillköp har rent generellt, vilket kan utläsas utifrån tidigare utfall samt prognos till och med 2025, ökat betydligt mer än index över tid.

Kostnadsutvecklingen är dels en effekt av ökade priser, men den hänger också till stor del ihop med befolknings- och resandeutvecklingen. Att kostnaderna för avgiftsfri färjetrafik i nuvarande avtal till stor del bygger på antalet resenärer gör också att prognoserna är osäkra och att kostnaderna kan variera från år till år.

När det gäller påverkan på enskilda individer bedöms den avgiftsfria färjetrafiken ha en positiv inverkan utifrån ekonomiska aspekter. Det är främst de som är boende och verksamma på Lindholmen som påverkas, men det blir tillgängligt även för andra att utan kostnad ges möjlighet att resa mellan fastlandet och Hisingen. Området har ett stort antal arbetsplatser och bostäder, och även stråk för turism. Det är främst personer mellan 18 år och 65 år som påverkas positivt av avgiftsfri färjetrafik då skolungdomar och personer över 65 år redan har möjlighet att resa avgiftsfritt i kollektivtrafiken med de skolkort och seniorekort som staden finansierar genom tillköp.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den avgiftsfria älvtrafiken bedöms bidra positivt till lokala, nationella och internationella miljömål. Avgiftsfri färjetrafik bedöms bidra till uppfyllelse av Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram och delmålet att minska klimatpåverkan från transporter. Programmet anger som strategi att staden driver på utvecklingen av hållbara transporter. Staden driver på utvecklingen av hållbara transporter genom att finansiera avgiftsfri färjetrafik.

Trafiken är en stor källa till utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar i staden. För att skapa ett långsiktigt hållbart resande behöver andelen som reser med kollektivtrafik, gång och cykel öka. Den avgiftsfria älvtrafiken skapar förutsättningar för fler personer att gå och cykla. En tredjedel av resenärerna på linje 286 Älvsnabbare är cyklister.

Bedömning ur social dimension

Förbindelser som är avgiftsfria ökar tillgängligheten över älven. Den avgiftsfria färjetrafiken skapar förutsättningar för fler personer att gå och cykla vilket bedöms bidra positivt till den enskilda individens hälsa. Den avgiftsfria färjetrafiken är främst till fördel

för personer som är boende och verksamma i innerstaden vilket kan ifrågasättas utifrån ett jämlikhetsperspektiv.

Bilaga

Trafiknämndens handlingar

Ärendet

Trafiknämnden hemställer till kommunstyrelsen om att bemyndiga trafiknämnden att förhandla med Västtrafik AB, fortsättningsvis benämnt Västtrafik, om ett nytt avtal avseende ersättningsmodell för avgiftsfri färjetrafik i Göta älv. Detta utifrån föreslagen inriktning att färjetrafiken ska vara avgiftsfri mellan Pumpgatan och Stenpiren samt mellan Lindholmen och Stenpiren under avtalsperiod 2025–2032 med möjlighet till förlängning. Trafiknämnden avser att återkomma med förslag till avtal.

Beskrivning av ärendet

Västtrafik ska påbörja upphandling av nytt avtal för färjetrafik i Göta älv innan Västtrafiks befintliga trafikavtal upphör år 2025. Av trafiknämndens handlingar framgår att Västtrafik, inför upphandling av ny färjetrafik, efterfrågat Göteborgs Stads fortsatta inriktning avseende finansiering av avgiftsfri färjetrafik, det vill säga om Göteborgs Stad ska säga upp avtal att finansiera avgiftsfri färjetrafik år 2025 i samband med att Västtrafiks befintliga trafikavtal upphör eller om Göteborgs Stad ska fortsätta att finansiera avgiftsfri färjetrafik även under ett kommande trafikavtal.

Trafiknämnden har tidigare beslutat att finansiera avgiftsfri färjetrafik för en ny förbindelse mellan nytt färjeläge Pumpgatan och Stenpiren under sju år, mellan 2023-2030. Trafiknämndens bedömning är att Göteborgs Stad bör finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren under samma period som staden finansierar avgiftsfri färjetrafik mellan Pumpgatan och Stenpiren. Västtrafiks bedömning är att trafikavtalet bör ha minst sju års avtalstid för att skapa en attraktiv upphandling. Det innebär en avtalsperiod från år 2025 till år 2032. Utifrån Västtrafiks kommande upphandling bör därmed den avgiftsfria färjetrafiken från angivna färjelägen gälla till och med 2032 med möjlighet till förlängning.

Trafiknämnden har föreslagit att ett nytt avtal avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik ska ha följande inriktning:

- a. Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik åtminstone fram till och med år 2032.
- b. Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren samt mellan Pumpgatan och Stenpiren.

Tillköp av kollektivtrafik

Tillköp av kollektivtrafik definieras i "Avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götalands län" (Kommunfullmäktige 2011-04-14, § 13, Dnr 1069/10). Tillköp är beställningar som finansieras av annan part än Västra Götalandsregionen och som innebär en lokal anpassning av regional kollektivtrafik.

I 5 § i trafiknämndens reglemente anges följande:

Nämnden ska företräda kommunen och ansvara för kommunens intressen beträffande kollektivtrafikfrågor, följa utvecklingen av den kollektiva trafiken samt verka för planering av en ändamålsenlig kollektiv trafikservice. Nämnden ska ansvara för stadens tillköp i kollektivtrafiken.

För närvarande har staden tillköp av avgiftsfri färjetrafik, seniorkort +65, generell utdelning av skolkort, tilläggsbiljetten Fritid vardag 19-22 samt sommarlovskort.

Stadens avtal med Västtrafik avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik tecknades år 2012. Vid förhandling av nytt avtal är det enligt trafiknämnden viktigt att förutsättningarna i avtalet ses över, bland annat då nuvarande avtal inte tar hänsyn till att Göteborgs Stad finansierar seniorkort till resenärer över 65 år.

Avgiftsfri färjetrafik och ny gång- och cykelbro

År 2010 avslår Miljööverdomstolen Göteborgs Stads tillståndsansökan om att anlägga en gång- och cykelbro mellan Packhuskajen och Lundbystrand. Göteborgs Stad beslutar mot bakgrund av detta att finansiera avgiftsfria resor på linje 286 Älvsnabbare mellan Rosenlund och Lindholmspiren, vilket införs 2011. Från 2012 och framåt har olika former av avtal upprättats, med grund i beslut av såväl kommunstyrelsen som kommunfullmäktige. I de handlingar som översänts från trafiknämnden, se bilaga 1, redogörs mer detaljerat gällande de avtal och de beslut som varit uppe som berör avgiftsfri färjetrafik.

Göteborgs Stad har påbörjat planeringen av en ny gång- och cykelbro mellan Packhuskajen och Hugo Hammars kaj. En gång- och cykelbro kommer att påverka efterfrågan på, och de fysiska förutsättningarna för, färjetrafiken i Göta älv. Arbetet med en gång- och cykelbro är för närvarande i ett mycket tidigt planeringsstadium.

Budgetförutsättningar utifrån ny organisation för stadsutveckling

I samband med införandet av ny organisation för stadsutveckling föreslår stadsledningskontoret att de kommuncentrala medlen för tillköp av kollektivtrafik överförs till nämnden med ansvar för genomförande och förvaltning kopplat till mark.

Stadsledningskontorets bedömning

Trafiknämnden har i ett tidigare ärende bemyndigats rätten att förhandla avtal gällande tillköp av avgiftsfri färjetrafik utifrån förutbestämda inriktningar (kommunstyrelsen 2017-01-25 § 57, Dnr 1537/16). År 2018 gjordes ett förtydligande i trafiknämndens reglemente avseende nämndens ansvar för tillköp av kollektivtrafik. Även om trafiknämnden bär ett ansvar i frågan bedömer stadsledningskontoret, utifrån den påverkan det har på budget, att ett inriktningsbeslut ska tas av kommunstyrelsen inför förhandling med Västtrafik om nytt avtal. I trafiknämndens handlingar framgår att nämnden avser att återkomma till kommunstyrelsen med slutligt avtal. Stadsledningskontoret bedömer att ett slutligt avtal med tillhörande finansiering behöver beslutas av kommunfullmäktige.

Mot bakgrund att frånvaron av en gång- och cykelbro föranlett beslut om avgiftsfri färjetrafik bedömer stadsledningskontoret det främst vara motiverat med avgiftsfri kollektivtrafik fram till att en gång- och cykelbro är färdigställd och är i bruk. Trafiknämndens förslag till inriktning på avtalslängd anges vara åtminstone till år 2032. Stadsledningskontoret gör bedömning att inriktning gällande avtalslängd bör formuleras att gälla mellan 2025 och 2032 med möjlighet till förlängning, och inte åtminstone till 2032, som det angavs i trafiknämndens hemställan. Avtalsperioden bedömer stadsledningskontoret rimlig utifrån tidshorizonten att en ny gång- och cykelbro ska vara på plats, och att arbetet med en sådan bro fortfarande är i ett tidigt planeringsstadium.

Prognosen för tillköp av färjetrafik för år 2025, utifrån befintligt avtal, är 58,8 miljoner kronor. Även om ett nytt avtal kan ha en annan ersättningsmodell ger det ändå en

indikation om kostnader för avgiftsfri färjetrafik under föreslagen avtalsperiod
2025-2032.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör ärende och utredning

Stadsdirektör

Göteborgs Stads tillköp av kollektivtrafik

§ 73, 6046/20

Beslut

1. Trafiknämnden hemställer till kommunstyrelsen att:

Bemyndiga trafiknämnden att förhandla med Västtrafik om nytt avtal avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik utifrån följande inriktningar:

- a) Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik åtminstone fram till och med år 2032.
 - b) Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren samt mellan Pumpgatan och Stenpiren.
2. Trafiknämnden förklarar uppdraget att redogöra för ärendet på trafiknämndens extra sammanträde 2022-03-03 (TN 2022-02-10 § 30) för fullgjort.

Tidigare behandling

Bordlagt 2022-02-10 § 30

Information

Gunnar Palm från trafikkontoret redogör för ärendet.

Handlingar

Trafikkontorets tjänsteutlåtande från 2021-12-21

Trafikkontorets presentation

Yrkanden

Ordförande Toni Orsulic (M) yrkar att trafiknämnden förklarar uppdraget att redogöra för ärendet på trafiknämndens extra sammanträde 2022-03-03 (TN 2022-02-10 § 30) för fullgjort.

Propositionsordning

Ordförande Toni Orsulic (M) finner först att det endast finns ett förslag till beslut, det vill säga trafikkontorets förslag. Han finner att trafiknämnden bifaller trafikkontorets förslag.

Ordförande Toni Orsulic (M) finner sedan att det endast finns ett förslag till beslut, det vill säga bifall till eget yrkande gällande att trafiknämnden förklarar uppdraget att redogöra för ärendet för fullgjort. Han finner att trafiknämnden bifaller yrkandet.

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-03-03

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-03-08

Vid protokollet

Sekreterare

Sara Olsson

Ordförande

Toni Orsulic (M)

Justerande

Karin Pleijel (MP)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-12-21

Diarienummer 6046/20

Handläggare

Gunnar Palm/Trafikkontoret/GBGStad

Telefon: 031-368 26 13

E-post: gunnar.palm@trafikkontoret.goteborg.se

Göteborgs Stads inriktning avseende avgiftsfri färjetrafik

Förslag till beslut

I trafiknämnden

Trafiknämnden hemställer till kommunstyrelsen att:

Bemyndiga trafiknämnden att förhandla med Västtrafik om nytt avtal avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik utifrån följande inriktningar:

- a. Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik åtminstone fram till och med år 2032.
- b. Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren samt mellan Pumpgatan och Stenpiren.

Sammanfattning

Västtrafik ska upphandla färjetrafiken i Göta älv innan det befintliga trafikavtalet upphör år 2025. Västtrafiks bedömning är att trafikavtalet bör ha minst sju års avtalstid för att skapa en attraktiv upphandling. Det innebär en avtalsperiod från år 2025 till år 2032.

Göteborgs Stad finansierar en tredjedel av färjetrafiken genom avtalet om avgiftsfri färjetrafik på linje 286 Älvsnabbare. Inför upphandlingen behöver Västtrafik veta Göteborgs Stads inriktning avseende finansiering av den avgiftsfria färjetrafiken.

Om Göteborgs Stad ska fortsätta att finansiera avgiftsfri färjetrafik bör staden förhandla med Västtrafik om ett nytt avtal avseende ersättning för den avgiftsfria färjetrafiken.

Följande är trafikkontorets förslag på Göteborgs Stads inriktning avseende avgiftsfri färjetrafik inför förhandling med Västtrafik om ett nytt avtal avseende ersättning för denna.

- Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik åtminstone fram till och med år 2032.
- Göteborgs Stad ska finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren samt mellan Pumpgatan och Stenpiren.

Trafikkontoret avser återkomma med ett förslag till avtal avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik under år 2022.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnaden för den avgiftsfria färjetrafiken belastar stadens centrala budget. Den befintliga ersättningsmodellen för den avgiftsfria färjetrafiken består av två delar, ersättning för intäktsbortfall baserat på antalet resenärer och ersättning för investering i fartyget Elvy (tidigare även för fartyget Älvfrida). Utfallet för den avgiftsfria färjetrafiken har varierat kraftigt under de senaste åren eftersom stadens kostnad delvis baseras på antalet resenärer. Utfallet år 2018 var 34 miljoner kronor, utfallet år 2019 var 46 miljoner kronor, utfallet år 2020 var 34 miljoner kronor och utfallet 2021 var 36 miljoner kronor.

Den avgiftsfria färjetrafiken bedöms bidra positivt till den enskilde invånarens ekonomiska situation. Det är främst de som är boende och verksamma på Lindholmen som påverkas positivt. Området har ett stort antal arbetsplatser och bostäder.

Det är främst personer mellan 18 år och 65 år som påverkas positivt då skolungdomar och personer över 65 år redan har möjlighet att resa avgiftsfritt i kollektivtrafiken med de skolkort och seniorkort som staden finansierar.

Den avgiftsfria färjetrafiken attraherar ett stort antal resenärer till Lindholmen och Stenpiren och bedöms bidra positivt till lokala näringsidkares ekonomiska situation.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den avgiftsfria älvtrafiken bedöms bidra positivt till lokala, nationella och internationella miljömål.

Trafiken är en stor källa till utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar i staden. För att skapa ett långsiktigt hållbart resande behöver andelen som reser med kollektivtrafik, gång och cykel öka. Den avgiftsfria älvtrafiken skapar förutsättningar för fler personer att gå och cykla. En tredjedel av resenärerna på linje 286 Älvsnabbare är cyklister.

Bedömning ur social dimension

Den avgiftsfria älvtrafiken är främst till fördel för personer som är boende och verksamma i innerstaden vilket kan ifrågasättas utifrån ett jämlikhetsperspektiv

Den avgiftsfria färjetrafiken skapar förutsättningar för fler personer att gå och cykla vilket bedöms bidra positivt till den enskilde individens hälsa.

Förhållande till styrande dokument

Vision och strategier för Älvstaden:

Den avgiftsfria färjetrafiken ligger i linje med Vision Älvstaden genom att bidra till målet att möta vattnet med ett levande och attraktivt älvrum.

Översiktsplan Göteborg:

Avgiftsfri färjetrafik ligger i linje med Översiktsplanens mål om att överbrygga barriärer och skapa kommunikation och rörelse samt att låta stadskärnan växa över älven och uppgradera kollektivtrafiken för att skapa närhet.

Fördjupad översiktsplan för Centrala Göteborg

Avgiftsfri färjetrafik ligger i linje med fördjupad översiktsplan för Centrala Göteborg. För att minska den stora barriärverkan som älven har idag och möjliggöra en sammanhängande stadskärna kring Älvrummet är fler förbindelser prioriterade och nödvändiga. Dessa

förbindelser kan samtidigt öka tillgängligheten till Älvrummet så att göteborgarna lättare kan möta vattnet. Dessutom kan de bidra till att avlasta kollektivtrafiken på Hisingsbron.

Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram:

Avgiftsfri färjetrafik bedöms bidra till uppfyllelse av Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram och delmålet att minska klimatpåverkan från transporter. Programmet anger som strategi att staden driver på utvecklingen av hållbara transporter. Staden driver på utvecklingen av hållbara transporter genom att finansiera avgiftsfri färjetrafik.

Trafikstrategi för en nära storstad

Avgiftsfri färjetrafik ligger i linje med Trafikstrategi för en nära storstad och målet att minst 35% av resorna i Göteborg sker till fots eller med cykel år 2035. Avgiftsfri färjetrafik ligger i linje med strategin att stärka resmöjligheterna till, från och mellan stadens tyngdpunkter och viktiga målpunkter. Avgiftsfri färjetrafik ligger även i linje med strategin att börja med investeringar som omfattar resor i, genom eller runt innerstaden.

Ärendet

Västtrafik ska upphandla färjetrafiken i Göta älv innan det befintliga trafikavtalet upphör år 2025. Västtrafiks bedömning är att trafikavtalet bör ha minst sju års avtalstid för att skapa en attraktiv upphandling. Det innebär en avtalsperiod från år 2025 till år 2032.

Göteborgs Stad finansierar idag en tredjedel av färjetrafiken genom avtalet om avgiftsfri färjetrafik på linje 286 Älvsnabbare. Inför upphandlingen behöver Västtrafik veta Göteborgs Stads inriktning avseende finansiering av den avgiftsfria färjetrafiken, det vill säga om Göteborgs Stad ska sluta att finansiera avgiftsfri färjetrafik år 2025 i samband med att det befintliga trafikavtalet upphör eller om Göteborgs Stad ska fortsätta att finansiera avgiftsfri färjetrafik även under det kommande trafikavtalet, fram till år 2032.

Om Göteborgs Stad ska fortsätta att finansiera avgiftsfri färjetrafik bör staden förhandla med Västtrafik om ett nytt avtal avseende ersättning för den avgiftsfria färjetrafiken.

Beskrivning av ärendet

Trafikkontoret föreslår i ärendet att kommunstyrelsen bemyndigar trafiknämnden att förhandla med Västtrafik om ett nytt avtal avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik utifrån föreslagen inriktning om ett mer långsiktigt avtal samt att färjetrafiken ska vara avgiftsfri mellan Pumpgatan och Stenpiren samt mellan Lindholmen och Stenpiren.

Beslutet innebär att trafikkontoret ges förutsättningar att ta fram förslag på avtal avseende avgiftsfri färjetrafik som sedan kommer att återrapporteras till trafiknämnden och kommunstyrelsen för slutgiltigt beslut. Ett slutgiltigt beslut om stadens långsiktiga inriktning för finansiering av avgiftsfri färjetrafik behöver fattas under år 2022 för att ge Västtrafik förutsättningar att upphandla färjetrafiken till år 2025.

Ett nytt långsiktigt ersättningsavtal skulle skapa förutsättningar för Göteborgs Stad och Västtrafik att utveckla färjetrafiken i samverkan och i takt med framtida stadsutveckling och infrastruktur.

Bakgrund

Tillköp av kollektivtrafik

Västra Götalandsregionen är regional kollektivtrafikmyndighet och ansvarar för att finansiera kollektivtrafiken i Västra Götalands län. Västtrafik planerar och upphandlar kollektivtrafiken, på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Trafiknämnden företräder Göteborgs Stad och ansvarar för stadens intressen i kollektivtrafikfrågor. Trafiknämnden ansvarar för stadens tillköp av kollektivtrafik och sköter stadens kontakter med kollektivtrafikmyndigheten.

Tillköp av kollektivtrafik definieras i Avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götalands län. Tillköp är kollektivtrafik som finansieras av annan part än Västra Götalandsregionen och kan bland annat avse trafik i form av en ny busslinje eller utdelning av färdbevis till kommunens invånare.

Den avgiftsfria färjetrafiken i Göta älv är ett av Göteborgs Stads tillköp av kollektivtrafik. Stadens avtal med Västtrafik avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik tecknades år 2012 och behöver aktualiseras. Ersättningsmodellen tar inte hänsyn till att Göteborgs Stad finansierar seniorkort till resenärer över 65 år.

Utveckling av färjetrafiken i Göta älv

År 2001 startar Västtrafik linje 183 (numera 286) Älvsnabbare mellan Rosenlund och Lindholmspiren.

År 2010 avslår Miljööverdomstolen Göteborgs Stads tillståndsansökan om att anlägga en gång- och cykelbro mellan Packhuskajen och Lundbystrand. Göteborgs Stad beslutar mot bakgrund av detta att finansiera avgiftsfria resor på linje 286 Älvsnabbare.

År 2011 införs avgiftsfria resor på linje 286 Älvsnabbare mellan Rosenlund och Lindholmspiren. Samma år beslutar Västtrafik att investera i två nya fartyg, Älveli och Älvfrida.

År 2012 tecknar Göteborgs Stad och Västtrafik ett avtal om avgiftsfri färjetrafik. I avtalet åtar sig Göteborgs Stad att ersätta Västtrafik för investeringen i fartyget Älvfrida och att ersätta Västtrafik för driftskostnader och för intäktsbortfallet relaterat till resenärerna på linje 286. Avtalet är löpande med sex månaders uppsägningstid.

År 2014 tecknar Göteborgs Stad och Västtrafik ett första tillägg till avtalet. Tillägget innebär att antalet avgångar på linje 286 Älvsnabbare utökas under vintertidtabellen så att linjen har samma trafikutbud under hela året.

År 2015 går fartygen Älveli och Älvfrida i trafik på linje 286 och från och med samma år flyttas linjen från Rosenlund till det nya färjeläget vid Stenpiren.

År 2017 beslutar Göteborgs Stad att sluta avtal med Västtrafik om avgiftsfri färjetrafik mellan ett nytt färjeläge vid Pumpgatan och Stenpiren. Göteborgs Stad åtar sig att ersätta Västtrafik för investeringen i fartyget Elvy och att ersätta Västtrafik för intäktsbortfall relaterat till resenärerna på den nya färjelinjen.

År 2019 går fartyget Elvy i trafik på linje 286 och samma år påbörjar Göteborgs Stad planeringen av det nya färjeläget vid Pumpgatan. Färjeläget planeras att stå klart under år 2023.

År 2021 tecknar Göteborgs Stad och Västtrafik ett avtal om fördelning av kapitalkostnaden för fartyget Elvy. I avtalet åtar sig parterna att erbjuda avgiftsfri färjetrafik mellan Stenpiren och Pumpgatan under sju år.

Tidigare beslut om avgiftsfri färjetrafik

Trafiknämnden beslutar (TN 2415/11) att:

1. hemställa till kommunstyrelsen om bemyndigande till trafiknämnden att teckna avtal med Västtrafik om tillköp, i huvudsak enligt bilagda förslag.
2. hemställa till kommunstyrelsen om finansiering av sagda tillköp genom avrop via stadsledningskontoret.

Kommunstyrelsen beslutar att (KS 0945/11) att:

1. godkänner att Trafiknämnden tecknar avtal med Västtrafik AB om tillköp för kollektivtrafiksatsning skyttlar över älven under förutsättning att Västra Götalandsregionen godkänner avgiftsbefrielsen/tillköpet.
2. Finansieringsfrågan avseende tillköpet hanteras i ordinarie budgetberedning

Kommunfullmäktige beslutar (KF 1069/10) att:

1. Avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götalands län godkänns enligt bilaga 2 med innebörd att Västra Götalandsregionen från den 1 januari 2012 ska vara regional kollektivtrafikmyndighet samt att en skatteväxling med 43 öre genomförs för att möjliggöra detta.
2. Samverkan mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen ska ske i enlighet med rapporten: Samverkansformer kring kollektivtrafiken i Västra Götaland (bilaga 3)
3. Under förutsättning av beslut enligt punkt 1 får kommunstyrelsen i uppdrag att teckna avtal om överlåtelse av samtliga av kommunen innehavda aktier i Västtrafik AB till Västra Götalandsregionen med tillträdesdag den 1 januari 2012 mot en köpeskilling som för respektive kommun uppgår till kommunens andel av bolagets nominella aktiekapital enligt kommunens aktieinnehav på överlåtelседagen.
4. Förslaget till den övergripande överenskommelsen gällande Göteborgs Stads tillköp och särfakturering för köp av skolkort godkänns (bilaga 6). Kommunstyrelsen får i uppdrag att underteckna avtal för stadens tillköp och köp av skolkort i enlighet med överenskommelsen.
5. Kommunstyrelsen får i uppdrag att teckna samverkansavtal för Göteborgs stadstrafik.

Kommunstyrelsen beslutar (KS 0520/12) att:

1. Förslag till avtal för tillköp av och särfakturering av kollektivtrafik i Göteborg enligt bilagorna 1 till och med 5 godkänns.
2. Trafiknämnden bemyndigas att teckna avtalen för tillköp och särfakturering av kollektivtrafiken enligt bilagorna 1 till och med 5 med Västtrafik.

Kommunstyrelsen beslutar (1537/16) att bemyndiga trafiknämnden att förhandla med Västtrafik för tillköp av ny älvskyttel med följande inriktningar:

- a. Göteborgs Stad ska delvis kunna använda älvskytteln för tillfälliga behov under kommande byggskede och stadsutveckling.
- b. Resandet med älvskytteln ska kunna vara avgiftsfritt under perioder som trafiknämnden och Västtrafik bedömer lämpliga.

Trafiknämnden beslutar (0523/16) att sluta avtal med Västtrafik om inköp av en älvskyttel utifrån att följande inriktningar uppfylls:

- c. att en av de tre skyttlarna trafikerar Frihamnen - Stenpiren.
- d. att stadens ekonomiska åtaganden för kapitalkostnad för skytteln sträcker sig över maximalt sju år, totalt cirka 27 miljoner kronor.
- e. att skytteln är batteri- och dieseldriven, där Västtrafik och staden bär halva kostnaden vardera för den merkostnad batteridriften har på kapitalkostnaden under en åttaårsperiod, totalt cirka 9 miljoner kronor.
- f. att skytteln mellan Frihamnen och Stenpiren är avgiftsfri under sju år, där förhandling om ersättning till Västtrafik pågår.

Trafiknämnden beslutar (0523/16) att fortsatt planeringsinriktning för ökad färjeskytteltrafik över älven ska vara att ett färjeläge tillskapas och trafikeras i anslutning till Pumpgatan på Hisingen, med ambition att färjan ska gå i 15-minuterstrafik.

Trafiknämnden förklarar uppdraget att inleda arbetet med en gång- och cykelförbindelse

över älven mellan city och Frihamnen i "Mål och inriktning Göteborgs stad 2017" för fullgjort.

Västtrafiks upphandling av färjetrafiken

Västtrafik ska upphandla färjetrafiken i Södra skärgården och i Göta älv innan det befintliga trafikavtalet upphör år 2025. Västtrafik har påbörjat en förstudie inför upphandlingen av färjetrafiken. Syftet med förstudien är att bestämma omfattningen och utformningen på trafiken som ska upphandlas, med hänsyn till dagens behov och framtida stadsutveckling och infrastruktur som kan påverka efterfrågan och de fysiska förutsättningarna för färjetrafiken i Göta älv under avtalsperioden.

Västtrafik bedömer att en lång avtalsperiod är mer attraktiv för trafikföretagen och därför ökar konkurrensen i upphandlingen. En lång avtalsperiod ger också bättre förutsättningar för Västtrafik att ställa krav på eldrivna fartyg i upphandlingen. Västtrafik bedömer också att ett avtal som omfattar all färjetrafik skapar positiva synergieffekter och lägre kostnader. Västtrafiks nuvarande bedömning är att ett avtal för färjetrafiken i Göta älv minst bör ha sju års avtalsperiod för att skapa en attraktiv upphandling. Det innebär en avtalsperiod från år 2025 till år 2032.

Göteborgs Stad finansierar i dagsläget en tredjedel av färjetrafiken på Göta älv genom avtalet om avgiftsfri färjetrafik på linje 286 Älvsnabbare. Inför upphandlingen behöver Västtrafik veta Göteborgs Stads inriktning avseende den avgiftsfria färjetrafiken i Göta älv och om staden planerar någon större förändring av den avgiftsfria färjetrafiken innan eller under avtalsperioden.

Denna handling beskriver trafikkontorets förslag till Göteborgs Stads inriktning avseende den avgiftsfria färjetrafiken i Göta älv och är ett underlag för vidare förhandlingar med Västtrafik om ersättning för avgiftsfri färjetrafik inför Västtrafiks upphandling. Beslut om Göteborgs Stad inriktning avseende avgiftsfri färjetrafik på linje ska tas i trafiknämnden och i kommunstyrelsen.

Förvaltningens bedömning

Inriktning att finansiera avgiftsfri färjetrafik till och med år 2032

Trafikkontoret föreslår att Göteborgs Stads inriktning ska vara att finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren samt mellan Pumpgatan och Stenpiren till och med år 2032.

Göteborgs Stad bör ge Västtrafik tydliga förutsättningar inför upphandlingen av färjetrafiken. Det ligger i stadens intresse att Västtrafiks upphandling blir attraktiv för trafikföretagen. Västtrafiks nuvarande bedömning är att avtalet för färjetrafiken i Göta älv bör ha minst sju års avtalsperiod för att skapa en attraktiv upphandling. Det innebär en avtalsperiod från år 2025 till år 2032.

Trafiknämnden har tidigare beslutat att finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Pumpgatan och Stenpiren under sju år. Den avgiftsfria färjetrafiken mellan Pumpgatan och Stenpiren kan starta när Pumpgatans färjeläge står klart, tidigast i maj år 2023, och avslutas tidigast i maj år 2030. Göteborgs Stad bör finansiera avgiftsfri färjetrafik mellan Lindholmen och Stenpiren under samma period som staden finansierar avgiftsfri färjetrafik mellan Pumpgatan och Stenpiren.

Göteborgs Stad har påbörjat planeringen av en ny gång- och cykelbro mellan Packhuskajen och Hugo Hammars kaj. Bron kommer att påverka efterfrågan på, och de fysiska förutsättningarna för, färjetrafiken i Göta älv. Den nya bron kan tidigast vara på plats år 2029.

Nytt avtal om ersättning för avgiftsfri färjetrafik

Trafikkontoret föreslår att kommunstyrelsen bemyndigar förvaltningen att omförhandla avtalet med Västtrafik avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik utifrån föreslagen inriktning.

Den korta uppsägningstiden på det befintliga avtalet avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik innebär en risk för Västtrafik i kommande upphandling.

Det befintliga avtalet med Västtrafik avseende ersättning för avgiftsfri färjetrafik tecknades år 2012 och behöver aktualiseras. Ersättningsmodellen tar inte hänsyn till att Göteborgs Stad finansierar seniorkort till resenärer över 65 år.

Göteborgs Stad har i dagsläget inget avtal med Västtrafik om ersättning för den planerade avgiftsfria färjetrafiken mellan Pumpgatan och Stenpiren.

Kerstin Elias

Kristina Lindfors

Avdelningschef

Trafikdirektör